

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Naročnina za ozemlje SHS: letno 180 Din, za ½ leta 90 Din, za ¼ leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in toži se v Ljubljani.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Simon Gregorčičevi ulici. Dopisi se ne vračajo. — Štev. pri čekovnem zavodu v Ljubljani 11.953.

LETO X.

Telefon št. 552.

LJUBLJANA, 29. januarja 1927.

Telefon št. 552.

STEV. 12

Naša trgovinska politika.

Zal ne moremo še niti po polnih osmih letih govoriti o kakih določenih smernicah v naši trgovinski politiki, o značaju posameznih ukrepov, ne moremo niti delati bilanc izkušenj in se na podlagi teh bilanc izpopolnjevati tako, kakor bi to zahtevali interesi našega narodnega gospodarstva. Naša zunanja trgovina, tako piše »Trgovinski Glasnik«, je brez vsake orijentacije, se razvija brez kompasa. Medtem ko se trudijo naši najbližji sosedji na vse moči, da si pridobijo tuja tržišča in da si zagotovijo čim ugodnejše pogoje za plasiranje svojih proizvodov, čakamo mi v brezdelju na boljšo bodočnost in trpimo, da gre največji del našega izvoza v roke posrednikov iz sosednjih držav, ki so vsled boljše organizacije v stanju prodati naše blago drugim po mnogo višjih cenah. Mirno gledamo, kako stremijo vse države po trgovinskih pogodbah s sosedi v svrhu normalizacije trgovsko-ekonomskih odnosov in pridobivanja novih tržišč za svoje pridelke. Ni potrebno, da bi omenjali še kaj drugega razen primera z Albanijo, Grčijo in Turčijo. Niti po osmih letih nismo bili v stanju urediti trgovinske odnose z najbližjimi sosedi (Grška, Bolgarija in Turčija). Če pa bomo že vendar enkrat sklenili s temi državami pogodbe, bodo njih tržišča za našo izvozno trgovino prav gotovo že izgubljena.

Toda tudi pogodbe, koje smo že sklenili, vse so izpadle nam v škodo (primer z Avstrijo in Italijo). Glavni vzrok za to je iskati v dejstvu, da ni bilo gospodarskim krogom omogočeno sodelovati pri sklepanju teh pogodb. Fatalni izgovor »pomanjkanje kreditov«, je služil tudi tukaj kot edini argument.

Za uspehe naše zunanje trgovine gre predvsem zahvala našim gospodarskim krogom, ki so se neprestano trudili, da izboljšajo svoje proizvode, da bi mogli vzdržati konkurenco na

inozemskih trgih. Vendar je bilo vse to premalo, da bi se moglo izpopolniti posledice slabe trgovinske politike.

Po vojni polagajo vse države največjo pozornost na to, da organizirajo svojo zunanjo trgovino. Udeležujejo se razstav in sejmov v vseh državah, pri konzulatih se prirejajo stalne razstave, izdajajo se brošure, vršijo se propagandna predavanja, organizirajo se ambulantne razstave itd. To so samo minimalne mere, koje podvzema redno vse države in ki so zvezane z zelo majhnimi stroški. Mi seveda ne moremo zahtevati kaj takega od naše države, vendar pa ne moremo, z ozirom na današnje stanje naše zunanje trgovine, iti preko vsega in se moramo potruditi, da vsaj v miniaturi nadomestimo to, kar smo tekom osmih let zamudili. Za sedaj je pač treba podvzeti samo to, kar se more. Brez dvoma se more tudi brez večjih materialnih žrtev izvesti boljše organizacija naše konzularne službe, ustanoviti potrebne konzulate, organizirati propagando za naše izvozne predmete in stalne razstave pri naših konzulatih v državah, koje pridejo v poštev za naš izvoz; skleniti moramo čimprej trgovinsko pogodbo z Grčijo, Turčijo, Bolgarijo in Češkoslovaško.

Prav resno moramo tudi skrbeti za to, da usmerimo naš izvoz v roke konsumentov neposredno in ne potom posrednikov. Tudi moramo skrbeti za to, da izvažamo fabrikate in ne surovine in polfabrikate, ker ostanejo na ta način večji dohodki v državi, ki vplivajo na povečanje nacionalnega premoženja.

To so minimalne mere; za njih izvedbo niso potrebni veliki stroški. Da se pa more te mere izvesti z uspehom, se mora predvsem določiti splošne pravce naše trgovinske politike, da bi se mogla naša zunanja trgovina razvijati sistematično, po gotovem načrtu.

Za enotnost gremijalnih in združnih pristojbin.

Da bi se gremiji in zadruge pri določanju svojih rednih pristojbin držale enakih smernic, je izdal veliki župan ljubljanske oblasti naslednji odlok:

»Večina obrtnih združ in trgovskih gremijev je v povojnih letih zvišala svoje redne pristojbine do take višine, da se jih ne more več odobravati, ker se z njimi v mnogih slučajih zelo obtežuje ali celo onemogoča nastop samostojnega obrta. Posebno veljo to glede inkorporacijske pristojbine.

Vzroki pretiranega zvišanja so različni. Predvsem naj se z višjimi pristojbinami krijejo z intenzivnejšim delom združeni večji izdatki in ovira prijavljanja novih obrtov in doseljevanje konkurentov, sosebno inozemskih. Pri tem se v nekaterih trgovskih gremijih po kategorijah in legi trgovin, v drugih po obsegu dela razlik, katera sama znaša po več tisoč dinarjev. V posameznih slučajih je videti, da je zvišanje pristojbin prilagoden čisto osebnim interesom na občnem zboru, na katerem se je sklepalo o zvišanju, slučajno prisotnih združnih članov.

Ker se je zvišanje pristojbin vršilo iz tako različnih vidikov, je naravno, da so se pristojbine določale zelo neenotno, kar otežkoča odobritev sprememb v pravilih.

Naše valutne razmere so že dokaj

konsolidirane, dotok naraščaja je znatno padel, predvsem v trgovski stroki. Inozemskega podjetnika se po zakonitih določilih in sklenjenih trgovinskih pogodbah ne sme težje obremeniti nego domačina, čim se je inozemec pripustil k obrtovanju v naši državi. Vsled tega je potrebno, da se uredi tudi določanje združnih pristojbin po kolikor možno enotnih načelih.

Popolne enotnosti v tem pogledu zaenkrat sicer še ni lahko uvesti, a taka tudi v predvojnih mirodobihih razmerah ni bila uvedena. Treba se je namreč pri določanju pristojbin vsakor ozirati na naše zelo različne pridobitne razmere v poedinih strokah in krajih. Posebno velja to za iste zadruge in gremije, ki obsegajo večje okoliše s popolnoma različnimi gospodarskimi prilikami (mesto — dežela) in stroke ali kategorije strok, pri katerih obstojajo bistveno različne pridobitne razmere že z ozirom na način izvrševanja obrta in vloženi kapital (delniška družba, branjarja, hotel, krčma, trgovina na debelo, na drobno, stalni lokal, stojnica) in so te razlike vidne že ob prijavi obrta oziroma prošnji za koncesijo.

Zaradi tega je umestno, da se pri določanju pristojbin, sosebno inkorporacijske pristojbine, za prehodno dobo tudi še v bodoče v gotovih me-

jah daje združnim in gremijalnim zborom svoboda in tudi v eni in isti organizaciji pripušča primerno razlikovanje med strokami in eventualno tudi kategorijami strok. Vendar pa le tedaj, če je taka diferenciacija utemeljena v različnih gospodarskih in pridobitnih prilikah, in pod pogojem, da se pri tem stroke oziroma kategorije strok, za katere veljajo različne pristojbine, navedejo imenoma oziroma po krajih ali na drug način označijo nedvoumno že pri določitvi pristojbin v pravilih samih. Splošna določba; da velja gotova pristojbina za večja, druga pa za manjša podjetja, za veletrgovine oziroma za srednje in male trgovine itd., je nedopustna. Enako se ne bi moglo odobravati razlikovanje med protokoliranimi in ne-protokoliranimi podjetji, ker obveznost protokolacije običajno ob prijavi obrta, ko se mora plačati združna inkorporacijska pristojbina, še ni podana, pozneje pa se doplačilo na to pristojbino po zakonu ne sme več zahtevati.

Da se doseže čimvečja enotnost pristojbin v obrtnih združah in trgovskih gremijih, jih je v bodoče določiti po zgoraj obrazloženem načelu, toda ne preko sledeče najvišje izmere:

A. Inkorporacijska pristojbina:

1. za trgovske obrte:

	pravi trgovci Din	mali trgovci Din
a) v Ljubljani do	1.500.—	500.—
b) v ostalih mestih in trgih do	1.000.—	300.—
c) v ostalih krajih do	500.—	200.—

Med male obrate (>male trgovce<) štejejo branjarje, kramarije, prodajalne slaščic, zelenjave, devocijnalij, stojničarji in v obče vsi oni trgovski obrati, kateri po splošno znani ali po krajevno običajno trgovski praksi navadno poslujejo v malem obsegu. V pravilih se morajo v slučaju takega razlikovanja poimensko naštet vse v dotičnem okolišu že obstoječe vrste takih malih obratov s pristavkom »in podobni«, ki velja za ostale tem slične male obrate.

Do iste izmere in z analogno diferenciacijo si lahko določajo inkorporacijske pristojbine tudi gostilničarske zadruge.

2. za ostale stroke:

a) v Ljubljani do	Din 500.—
b) v ostalih krajih do	Din 300.—

B. Ostale redne pristojbine:

	v trgovski in gostiln. stroki Din	v ostalih strokah Din
1. vaješka vpisnina do	50.—	20.—
2. oprostina do	80.—	40.—
3. preizkuševalna taksa:		
a) za vajence do	—	40.—
b) za pomočnike	—	60.—

Preizkuševalne takse za vajence je plačati v slučajih, če vajenec o priliki oprostitve (ob poteku učne dobe) dela pomočniško preizkušnjo, takso za pomočnike pa, če to preizkušnjo dela pozneje, tekom svoje pomočniške zaposlenosti.

Višjih pristojbin, nego so tu navedene, v bodoče ni določati, prepuščam pa posameznim združam in gremijem, da podane smernice v gornjem okviru priokrojiijo svojim krajevnim razmeram in potrebam.

Vse ostale okoliščine, katere opravilujejo različno obremenitev združnih (gremijalnih) članov, kakor obseg obrata, višina obratnega kapitala, šte-

vilo zaposlenega osebja itd., katere v momentu inkorporacije običajno še niso znane, se lahko upoštevajo pri izmeri članskih letnih doklad, za katere ni potrebno oblastveno odobrenje.

TAKSIRANJE KNJIZIC ODJEMALCEV.

Na knjižice, v katere zapisujejo trgovci ali obrtniki poedinim osebam blago, ki so ga jim odpremili ali oddali, se plačuje po pripombi 2. tarifne postavke 34. taksne tarife zakona o taksah taksa 1 dinar na leto. Taksa se prilepija na prvo stran knjižice in uničuje s tem, da se napiše čez kolek ime (trgovčev ali obrtnikovo) in dan, ko se je prilepil. Za prestopke glede te kazni je dosedaj takсни pravilnik pod št. 4 člena 34. predvideval posebna kazenska določila. Kazen je znašala trikratni znesek neplačane ali ne predpisno plačane takse poleg plačila redne takse. Kdor ni torej kolkolaval takse avtomatično stopila v veljavo naknadno še redno takso 1 Din, skupaj 4 Din. Ta posebna kazenska določila je generalna direkcija davkov z razpisom ukinila, vsled česar so tudi glede te takse avtomatično stopila v veljavo splošna kazenska določila glede takse po tarifni postavki 34., ki se glasi: »Če se ne pobere taksa po tej tarifni postavki, je kazen petdesetkratni znesek te takse.« Namesto 4 Din, bo torej v bodoče znašala kazen za prestopke pri taksiranju odjemalskih knjižic z redno takso vred 51 dinarjev.

VAŽNA IZPREMEMBA GLEDE GOSTILNIČARSKIH RAČUNOV.

Po tarifni postavki 34., štev. 3 taksne tarife zakona o taksah in pristojbinah se plačuje na vsak račun v hotelih, restavracijah, gostilnah, kavarnah itd. taksa 20 par. Obrtnik, ki ne pobira te takse in jo po predpisih ne odpremlja, zapade kazni, ki znaša petdesetkratni znesek redne takse. V praksi so se dogajali slučajji, da posamezni gostilničarji več mesecev niso pobirali in odpremljali takse na račune in zaostali s plačilom za več sto dinarjev. Davčni uradi so v teh slučajih kaznovali take gostilničarje s 50-kratno kaznijo prikrašane redne takse za ves čas, vsled česar je kazen dosegla izredno višino. Generalna direkcija davkov je z razpisom štev. 144.989 izpremenila prvotni tekst pravilnika, ki je dopuščal tako tolmačenje kazenskih določil in pojasnila, da se vzame za osnovno kazni pri omenjenih računih znesek povprečne takse samo za en dan.

AVSTRIJA UKINE PROTIDRAGINJSKI ZAKON.

Tekom razprav medministerijalne konference, ki se je vršila za poenostavljenje sodnega postopanja, se je ugotovilo, da se v zadnjem času določila protidraginjskega zakona praktično sploh ne porabljajo. Tekom celega leta 1926. je stavilo državno pravdnštvo samo en predlog za postopanje po tem zakonu. Splošno se domneva, da bo vladna na podlagi te ugotovitve v najkrajšem času predlagala Narodnemu svetu, naj se protidraginjski zakon ukine.

ITALIJANSKE FINANCE.

Italijanska državna blagajna je izkazala 31. decembra 1926 efektivni prebitok 166 milijonov lir, za 40 milijonov več kot 30. novembra. Skupni prebitok je pa narasel na 541 milijonov napram 228 milijonom v prvem polletju 1925-1926. Ves obtok bankovcev in državnega papirja je znašal 30. novembra 20.088 milijonov, 31. decembra pa 19.954 milijonov, je torej precej padel.

Notranja posojila v Rusiji.

Lani je znašal državni proračun Sovjetske Rusije ca. 4 milijarde rubljev, letos jih je natančno 4.670.613.000 dohodkov in stroškov skupaj. Izdatkov je toliko več, da bodo morali vzpostaviti ravnovesje z notranjim državnim posojilom v znesku 175 milijonov rubljev. Lani so krili z notranjimi posojili samo primanjkljaj 120 milijonov rubljev, v prejšnjih letih še manj. Vpliv in pomen notranjih posojil torej v državnem gospodarstvu Sovjetske Rusije od leta do leta narašča. Rostopoma se utrjujejo tudi tečaji teh posojil, in tako nastaja nekakšno zaupanje do državnih posojil. To zaupanje je bilo pa med revolucijo vsled aneksijske in anulacijske prakse do dna omajano. Vzrok za zopetno zaupanje do državnih posojil je tudi splošna in nemoteno napredujoča konsolidacija sovjetskega gospodarstva, zlasti pa valutna reforma in napor, da se nova valutna vrednota na vsak način zavaruje pred katerikoli kolebanjem tečaja. Pač pa se je krog onih državljanov, ki nalagajo danes svoje denarne prebitke v državnih posojilih, nasproti prejšnji klienteli v bistvu spremenil. Današnji nakupovalci državnih posojil so ali izključno na državo navezani — državna industrijska podjetja, zadrage, zveze, zavarovalnice — ali pa so zadobili svoje blagostanje šele za časa sedanjega režima in so zato neposredno navezani nanj. Dalje pa morejo taka podjetja kot samostojne pridobitne juridične osebnosti uspevati le v prometu z državnimi gospodarskimi uradi in so zato po lastnem nagibu nasproti državi v finančnem oziru lojalna. To velja zlasti za one kroge zasebnih trgovcev in podjetnikov, ki jih imenujejo včasih »Nepmane«, včasih »buržoazijo«, včasih »novo buržoazijo«, slednjič tudi zmerno »zasebne gospodarske kroge«; nazivanje je odvisno od tega, s kakšnim namenom pride finančna ali državna uprava k dotičniku. Poleg teh krogov tvori višje uradništvo državnih in gospodarskih oblasti, bogatejše in srednje kmetijstvo ter bolj plačano in kvalificirano delavstvo kader, na katerega se razne državne kreditne operacije očitno opirajo.

Kreditni sistem Sovjetov je šel za časa sovjetske vlade že skoz celo vrsto razvojnih stopenj. Od naturalnih posojil za časa blazne inflacije — žitno posojilo, sladkorno posojilo — so prešli na prva v zlatu razpisana posojila, ki so jih siloma morali podpisati tako gospodarsko močnejši sloji kot delavstvo in uradništvo. Bili so časi, ko je dobil delavec, tudi najrevnejši, del svojega zaslužka v obliki obligacij prvega državnega zlatega posojila iz leta 1922 in 1923, ki jih sploh ni mogel prodati ali vložiti, razen če je zgubil na črni borzi polne štiri petine njih nominalne vrednosti.

Razvoj in napredek v konsolidaciji sta postala slednjič tako krepka, da so nasilje opustili in da so zopet dovolili nalaganje v denarnih zavodih in na borzah. Lahko ugotovimo, da je prišel tekem dveh let razvoj v Sovjetski Rusiji tako daleč, da imajo lastniki posojila danes prostovoljno v rokah tudi tista, ki so jih morali svoj čas po sili vzeti; kajti danes je vsakomur dana možnost realizacije na denarnem trgu po razmeroma lepih kurzihi. Sedanjji lastniki so večinoma stalni klienti; mobilni del obligacij državnih nastavljenec je v splošnem nepomemben in znaša za vsa prejšnja posojila — prvo in drugo posojilo dobitkov, drugo Kmetijsko posojilo in 5% posojilo dobitkov iz leta 1926 — kvečjemu 5 do 7 milijonov rubljev ob skupni emisiji 300 do 370 milijonov rubljev.

Tudi stabilizacijski proces tečajne vrednosti teh posojil smatramo danes lahko za končan. V času prisilnega sprejema je znašal tečaj na raznih črnih borzah pogosto komaj 15 do 20 odstotkov normalne vrednosti. Danes dosega borzna vrednost nominalno vrednost ali pa jo v posameznih slučajih celo prekosi.

Značilen pojav za sedanjji trg državnih posojil v zadnjem času je tudi

dejstvo, da državna uprava njih donesek znižuje in amortizacijski rok podaljšuje. Kratkoročno 5 odstotno posojilo iz leta 1925 je neslo še polnih 28%, drugo Kmetijsko posojilo samo še 17 in posojilo dobitkov iz leta 1926 še 14%. Država plačuje za notranje kredite doslej 15 do 17%, kar se sicer v Zahodni Evropi zelo veliko sliši, kar je pa za ruske razmere v splošnem zelo malo.

Kot omenjeno, računi letošnji proračun z notranjim posojilom 175 milijonov rubljev. Od finančne uprave izdelani načrt misli na razpis drugega 8 odstotnega posojila v znesku 60 milijonov rubljev. To vsoto bodo spravili pod streho pri državnih gospodarskih enotah, ki morajo po zakoniti odredbi svoje rezervne glavnice naložiti v tem posojilu. 23 milijonov je v proračunu izdatkov namenjenih za amortizacijo 8 odstotnega državnega posojila, in bo znesel donesek name-ravane operacije torej ca. 37 milijonov. To posojilo s svojimi posebnostmi stoji takorekoč ob strani, ker je zakonito urejeno.

Za normalni denarni trg ostane torej še 115 milijonov rubljev. Za 70 milijonov so v načrtu različne vrste posojil, za ostalih 45 milijonov bo državna uprava način realizacije na denarnem trgu šele predlagala.

Razume se, da je z ozirom na veliko obubožanje onih slojev, ki navadno posojila podpisujejo, in z ozirom na zmanjšanje osebnih dohodkov naloga finančne uprave zelo zamotana. Uprava mora predlagati tako obliko, ki občinstva ne vabi samo z dejanskim finančnim dobičkom (ki je, kakor smo videli, pri vseh sovjetskih posojilih zelo velik), temveč, ki pride prav tudi v psihološkem oziru; to se pravi, da posojilo dvigne zaupanje občinstva do države, da posojilo to zaupanje stopnjema šele prikljči, in to tudi v denarno zelo ozkočrtnih krogih, kot so na primer delavski in kmečki.

Iz tega vzroka spravljajo na trg tip Kmetijskega posojila, ki se je že obnesel, in sicer kot tretje posojilo te vrste, v znesku 25 milijonov rubljev. To posojilo bodo spravili pod streho izključno le med kmeti: Znesku 25 milijonov rubljev je prišteti še 15 milijonov rubljev II. Kmetijskega posojila, ki jih lani niso mogli na deželi prodati. Da dobijo za državni kredit ona sredstva, ki so v rokah bolj plačane delavstva, posameznih strokovnjakov v sovjetskih podjetjih in malih zasebnih trgovcev, so že v letošnjem gospodarskem letu razpisali in izvedli posojilo dobitkov v znesku 30 milijonov rubljev, ki je bilo po poldrugem mesecu realizacije popolnoma prodano. Samo dva milijona sta ostala v državnih rokah, in ni dvoma, da bosta tudi ta dva v kratkem na borzi realizirana, zlasti z ozirom na pogosto zrebanje in na velike dobičke. To posojilo je namenjeno v prvi vrsti meščanskim krogom in je njim prilagojeno. Ostalih 45 milijonov bo prišlo najbrž na vrste državnih gospodarskih organov in na mesno prebivalstvo. Uporabijo naj se sredstva hranilnice, državnih zavarovalnic in prosti denar državnih podjetij. Najbrž bodo razpisali posojilo za zagotovljenim dohodkom za dobo 7 do 10 let, ki pa ne bo računilo z velikim dobičkom, kot večina dosedanjih posojil.

Tem doneskom iz bodočih posojil stojijo v proračunu nasproti tudi izdatki za amortizacijo prejšnjih posojil, v prvi vrsti kratkoročnih. Ta izdatek ima v proračunu postavko 51 milijonov rubljev. 64 milijonov rubljev za amortizacijske svrhe pa zahteva letos tudi posojilo 300 milijonov rubljev za gospodarsko obnovo; to posojilo so prodali v lanskem in predlanskem letu samo v prav velikih obliacijah največjim državnim industrijskim podjetjem in se nahaja trenutno skoraj popolnoma v Državni banki — banka je pravzaprav v tej obliki državno industrijo financirala.

Naloga finančne uprave v tekočem letu je sedaj ta, da ohrani državnemu kreditu onih 51 milijonov, ki so potrebni za amortizacijo prejšnjih posojil, in pa, da na novo najame posojilo 124 milijonov rubljev. 1 rubelj je ca 29 dinarjev. Pri sedanjem sistemu varčevanja slabi konjunkturi, omejevanju, redkosti večjih zaslužkov in pri sedanjih nizkih cenah poljedelskih pridelkov bo to zelo težavna naloga. Vseeno pa ta naloga z ozirom na položaj gospodarstva ne bo presegla moči sovjetske javnosti.

PRED TRGOVSKIMI POGAJANJI Z NEMČIJO.

Kakor čujemo prične naša država tekem meseca februarja t. l. trgovska pogajanja z Nemčijo. Medsebojni promet se sedaj razvija na podlagi provizorične pogodbe iz leta 1922., ki temelji na načelu največjih ugodnosti. Provizorna pogodba ne vsevra več izpremenjenim razmeram in gospodarskemu razvoju obeh držav iz leta 1922. Posebno je neugodna za naše razmere, kar kaže dejstvo, da je blagovni promet iz leta 1922. vsako leto za skoro 200 milijonov dinarjev pavisen na našo škodo. Ta ogromni pasivum povzroča v prvi vrsti poslabšanje položaja našega kmetijstva, čigar proizvodi zadevajo na mednarodnih tržiščih na jako trdo konkurenco, s katero se največkrat glede cene ne morejo kosati. Nemčija kupuje v naši državi različna žita in industrijske surovine, kakor baker, svinec in stavbeni material. Od izida pogajanj bo odvisno, ako bo naša država mogla na nemških tržiščih z uspehom konkurirati s svojim izvoznim blagom.

HAUSSE NA SVETOVNIH ŽITNIH TRGIH.

V zadnjih dneh je nastopilo na severo-ameriških žitnih trgih ponovno zvišanje cen, imajoče svoj izvor v dejstvu, da nastopa Evropa zmeraj bolj kot kupec. Iz pristanišč Kanade in Združenih držav odpravijo na teden v Evropo okoli dveh milijonov kvarterjev pšenice in moke. 1 kvarter je 282 litrov. Potrebo Evrope po tujem žitu so ocenjevali za veliko manjšo kot je; zadnje vesti pravijo, da Evropi od leta 1921. še nikoli ni primanjkovalo žita tako, kot ji ga primanjkuje letos. Zato ni čudno, da gredo cene tako kvišku, ne samo v U. S. A., temveč tudi v Argentini in Avstraliji. Argentinski plus na pšenici napram lanskemu letu

cenijo na 800.000 ton, avstralski plus na 145 milijonov bušlov; 1 bušel pšenice je 27,2 kg. V Avstraliji pod vodstvom Kanade obstoječi kartel razpolaga s 60% pridelka in lahko v interesu varstva cene prevelike ponudbe prepreči. Ker Severna Amerika še zmeraj največ v Evropo prodaja, se redčijo zlasti zaloge v U. S. A. in v Kanadi in to žene cene zopet gor. V splošnem lahko rečemo, da bo svetovno potrebo rži letos kaj težko kriti, ker je bil pridelek rži tudi v izvenevropskih deželah zelo majhen. V zvezi s tem so cene rži že tako poskočile, da je razlika med pšenico in ržjo že kaj majhna.

Končni zaključek: Če ne pride do nepričakovane in nepredvidene spremembe v tendenci, moramo pričakovati za najbližjo bodočnost nadaljnega zvišanja svetovnotržnih cen za žito in moko.

SLADKOR.

V tednu okoli 20. januarja ni bilo na sladkornem trgu nobene posebne spremembe. V doglednem času pa pričakujemo poživljenja na trgu surovega sladkorja, ker bodo doslej dolgo časa oprezne rafinerije morale zopet začeti z nakupovanjem in ker se bodo tudi evropski kupci, zlasti angleški, morali zanimati za kubanski sladkor, da izenačijo domači primanjkljaj. Od statističnih podatkov je zanimivo poročilo ameriškega konzuma v letu 1926., ki sta ga podala ameriška statistika Willett in Gray. Ameriška poraba v letu 1926. je znašala 5 milijonov 671.000 ton napram 5.510.000 tonam v letu 1925.; že številka za 1925 je bila rekordna, ona za 1926 je pa še za 3% višja. Stare javanske zaloge, za eksport namenjene, cenijo na 330.000 ton, torej razmeroma majhna količina. Angleški konsum leta 1926. računijo uradno na 1.628.000 napram 1.663.000 tonam v letu 1925.; torej je konsum nazadoval, navidez namreč. Kajti angleške statisti-

ke upoštevajo samo uvoženi sladkor, ne pa tudi onega, ki ga napravijo doma. Upoštevajoč še tega, lahko rečemo, da je bil lanski konsum nekoliko večji kot predlanski; pa bi bil še večji, če bi ne bilo premogovnega štrajka. Glede uvoza leta 1926. na Angleško zaznamujeta Češkoslovaška in otok Mauritius plus; Kanada, Kuba, U. S. A. in Avstralija pa minus.

O sedanjih sladkorni ploskvi v Evropi še ni natančnih podatkov, računijo pa s poviškom, čeprav ne z izdatnim. Na drugem mestu smo pisali, da so dali Nemci 12% pridelka na prosto za izvoz. Če vzamemo za Nemčijo 1.600.000 ton pridelka, pomeni teh 12% 200.000 ton, od kojih je pa večji del, 130.000 do 160.000 ton, že prodan.

Magdeburško poročilo pravi, da se je upanje na veliko večji konsum v preteklem letu uresničilo le v neznatni meri, v veliko manjši, kot so pa še v oktobru pričakovali. Vzhodna Azija tudi ne kupuje več toliko, kot je nakupovala prej. Po magdeburških računih znašajo vidne svetovne zaloge letos 7.930.000 meterskih stotov manj kot lani, na Nemškem 1.27 milijona stotov, na Češkoslovaškem 647, v Angliji 0,9 in na Kubi 2,53; razlika proti gori omenjenemu skupnemu primanjkljaju se izravna s plusom v U. S. A. v znesku 2.630.000 meterskih stotov.

Veliki pomen newyorškega sladkornega trga se zrcali najbolj v njegovih prometnih številkah. Leta 1926. so prodali na tem trgu 12.460.000 ton sladkorja, to je več kot polovico svetovne produkcije. — Trgi Daljnega vzhoda so bili v zadnjem času pod vtisom kitajskih nemirov, ki so zlasti ovirali povpraševanje v Indiji. Zato se pojavilo na Javi nazadovanje cen. — Zvišanje s sladkorno peso obdelanega prostora na Nemškem bo odvisno od tega, če bo parlament dovolil zvišanje carine ali ne. — Na Češkoslovaškem bodo v bodočih dneh na merodajnih mestih obravnavali vprašanje pesne cene v bodočem letu, in bo od te cene odvisen pesni areal.

PRODAJA UČIL PO UČITELJIH.

Ministrstvo prosvete je izdalo odlok (P. br. 2973/26), v katerem pravi: Udrženje knjigarjev v Beogradu je predložilo ministrstvu prosvete pritožbo, da škodujejo mnogi učitelji osnovnih in srednjih šol interesom knjigarjev s tem, da sami nabavljajo in prodajajo svojim učencem učbenike in druge šolske potrebščine. Dasi delajo učitelji to v večini primerov z dobrim namenom, da bi prišli učenci do svojih šolskih potrebščin na čim cenejši način, se vendar to ne more odobravati, ker je v nasprotju z uradnim zakonom in z določili obrtnega reda. Poleg tega je v nevarnosti tudi ugled učiteljev, ako se ti posli vršijo v večjem obsegu. Da bi se še pravčasno izognilo vsem škodljivim posledicam, bo ministrstvo z okrožnico obvestilo vse učitelje, da se v bodoče ne smejo baviti s prodajanjem knjig in šolskih potrebščin. Po vseh, kjer ni knjigarn, bodo sicer smeli učitelji izjemoma nabavljati svojim učencem najnujnejše šolske potrebščine, toda o takih nabavah bodo morali poslati poročilo na odobrenje svojemu šolskemu nadzorniku.

Trgovina.

Kredit za zgradbo skladišča na Sušaku. Generalna direkcija državnih železnic je odobrila kredit 535.777 Din za zgradbo novega skladišča in tovarne rampe na sušaški postaji.

Nabavljalne zadrage državnih nameščencev. Koncem leta 1926. je bilo v naši državi 99 nabavljalnih zadrug državnih nameščencev. On teh jih je v Srbiji 18, v Južni Srbiji 8, v Črni gori 4, v Bosni in Hercegovini 14, v Vojvodini 8, v Dalmaciji 9, na Hrvatskem in v Slavoniji 23 in v Sloveniji 15. Članov so štele te zadrage koncem leta 1926.: 39.811, ki se na posamezne pokrajine razdele sledeče: Srbija 9618, Južna Srbija 1543, Črna gora 1814, Bosna in Hercegovina 4877, Vojvodina 3035, Dalmacija 1901, Hrvatska in Slavonija 8952 in Slovenija 6071. Kredit (kreditna sposobnost) vseh zadrug znaša 26.888.676 Din, ki se sestavlja tako-le: jamstvo zadrugnikov 16 milijonov 237.950 Din, zadrugni deleži 4.507.650 Din, rezervni fond 3.555.203 dinarje, premoženje v nepremičninah

2.587.872 Din. Od vseh zadrug posluje 12 zelo dobro, 57 dobro, 16 bolj slabo, 14 pa slabo. — Nabavljalne zadruge državnih nameščencev uživajo od strani državne uprave vse mogoče ugodnosti. Oproščene so plačevanja vseh davkov, tudi davka na poslovni promet, kljub temu pa se ne morejo prav razviti, dasi so njihovi konkurenčni pogoji veliko ugodnejši nego trgovca, ki mora poleg davka na poslovni promet plačevati celo vrsto visokih davkov.

Financiranje trgovine z Rusijo. V Avstriji se pečajo merodajni krogi že dalj časa z različnimi načrti glede financiranja trgovine z Rusijo. Vidi se namera, da se eksport v Rusijo pospešuje. Niso še nobenega načrta sprejeli. Nekj načrt pravi, naj se da onim tvrdkam, ki so imele v trgovini z Rusijo izgube, dolgoročno državno posojilo proti nizkim obrestim; drugi priporočajo nemški način garancije do 70 oz. do 100% zneska fakture; zopet drugi priporočajo zavarovanje ruske trgovine. Je treba dobro preudariti.

Industrija.

Važna kemična iznajdba. Po mnogih poizkusih se je sibirskemu prof. Rubinu posrečila zelo važna iznajdba. Uspelo mu je, da je iz sibirskega premoga dobil izboren koksa, ki je po kakovosti enak najboljšim evropskim in ameriškim vrstam koksa. Kakor znano, se sibirski premog do sedaj ni dal na nikak način pretvoriti v koks, zato je iznajdba profesorja Rubina velike važnosti za rusko industrijo.

Prezgodnje vesti o odkritju velikih ležišč železne rude v Italiji. Pred dnevi so se pojavile po mnogih italijanskih časopisih radostne vesti, da so bile v Apuanskih alpah odkrite velike plasti železne rude. Nekateri listi so celo poročali, da predstavlja ta železna ruda eno izmed najboljših in najčistejših v Evropi, in da bo popolnoma krila domače potrebe glede železa. Na te vesti je poslal rimski »Giornale d' Italia« na lice mesta svojega poročevalca, ki sedaj poroča o dejanskem položaju. Iz njegovega poročila sledi, da so vesti prezgodnje in zelo pretirane. Dva vseučiliška profesorja, ki sta preiskala nov rudo, želita sicer najboljših uspehov pri nadaljnjem raziskavanju, toda svarita pred podobnimi pretiravanji, kakor so se pojavila v minulih dneh v nekaterih časopisih.

Prva poljska avtomobilna tovarna. Te dni so dokončali gradbo prve avtomobilne tovarne na Poljskem. Podjetje izdeluje vse dele tovornih avtomobilov, tudi motorje, iz domačega materiala. Prodnjajo računijo zaenkrat na 500 avtomobilov na leto, kar bo pa krilo samo del domače porabe in potrebe. Z delom so pričeli tedaj, ko je naročilo vojno ministristvo naenkrat 300 avtomobilov. Podjetje je nastalo na iniciativo poljskega kapitala s pomočjo Malopoljske in Narodno-gospodarske banke. Inozemska glavnica je udeležena samo z 12 do 15 odstotki. Beremo, da mislijo še na druge tovarne,

če se bo novi poskus posrečil. In nato bodo šli še na zgradbo osebnih avtomobilov. Pri novem podjetju se nam dopade dejstvo, da je udeležen skoraj izključno le domači kapital.

Ukrajina izvažala sladkor. Iz Harkova v Ukrajini prihaja poročilo, da je produkcija sladkorja v ukrajinskih tovarnah sedaj končana. Vsega skupaj je bilo na letošnji kampanji udeleženih 123 tovarn, ki so napravile 42 milijonov pudov sladkorja. 1 pud je 16.38 kg. Od te produkcije nameravajo eksportirati v inozemstvo 7.500.000 pudov. To je prvi slučaj po vojski, da bo Ukrajina sladkor eksportirala. V prvi vrsti mislijo na Finsko. Tu pripominjamo, da igra Ukrajina v gospodarstvu zveze Sovjetskih republik čimdalje večjo vlogo; saj je tudi odstotni del ukrajinskega prebivalstva v primeri s celoto zmeraj večji. Hkrati pripominjamo, da so vpeljali v Rusiji s 1. januarjem 1927 meterski sistem. Seveda bodo rabili več let stare in nove mere ob enem.

Amerika in ogrski magnezit. Beremo, da je sklenila ogrska magnezitna d. d. pogodbo z ameriškim konzorcijem, glase, katere prepušča vso produkcijo svojih rudnikov onemu konzorciju za dobo pet let. V gospodarskih krogih pripisujejo tej pogodbi veliko važnost in računijo z dobrim razvojem tega podjetja. Na borzi akcije d. d. zelo kupujejo in so šle že precej gor.

Denarstvo.

Češkoslovaška Narodna banka je začela priobčevati borzni indeks vrednostnih papirjev, ki notirajo na Praški borzi. Za 3. I. leta 1927 vzamemo številko 100. Indeks razdelijo v tri dele: naložbe, bančne vrednote, industrijske in transportne vrednote. Vzemši za podlago indeks 100 za 3. I. 1927 se je indeks tako razvil: 1. 1920 190.418, 1. 1921 166.182, 1. 1922 119.656, 1. 1923 84.915, 1. 1924 117.335, 1. 1925 88.946, 1. 1926 81.964, 8. I. 1927 103.129. Povprečnost naložb znaša 5.615%, povprečnost bančnih vrednot pa 4.216%. Narodna banka bo vodila odslej naprej stalno take račune in bodo izobno služili v presojanju denarnega in gospodarskega življenja.

Likvidacija valutnih vlog na Ogrskem. Pri budimpeških vtebankah upravljane valutne vloge bodo sedaj, ko so vpeljali pengő, povečini likvidirali. V predvojni dobi te kupčije sploh ni bilo in so jo sistemizirali šele ob začetku inflacije. Ker obrestujejo banke valutne vloge dosti slabše kot vloge v pengő, jih sedaj pretvarjajo. Za vezane valutne vloge plačajo največ 4%, za vezana vplačila v pengő pa 6%.

Proti valutni spekulaciji. »Matin« poroča, da je v zadnjih mesecih nakupljene zlate novce in police spravila Banque de France v Newyork, kjer je dobila v zameno enako visoko vsoto v dolarjih. To vsoto bo pustila banka v Ameriki kot veliko dolarsko rezervo. Dalje

je dobila Francija s posojili v deželah visokovrednih valut še nadaljnje rezerve, kojih vsoto cenijo na dve milijardi frankov. Te rezerve so namenjene v oporo franku proti spekulacijskim poskusom.

Zlate zaloge Danske banke. Obtok bankovcev na Danskem kaže po vpeljavi zlate valute ugodno sliko. Število bankovcev je padlo na 326 milijonov zlatih kron. Obtok bankovcev je za ca 39 milijonov kron manjši kot pred enim letom. Zlata zaloga Narodne banke je v zadnjem tednu padla od 208 na ca 201 milijon kron; to pa zato, ker je poslala banka za ca 7 milijonov kron zlata na Angleško. Pisali smo že, da so strokovnjaki banki nasvetovali, naj to naredi. Pričakujejo, da bo banka v bodočih tednih s temi pošiljatkami nadaljevala, seveda le v gotovih mejah, ki pa morajo biti naravno nekoliko večje kot zakonita najmanjša mera kovinskega kritja. Zakonita minimalna meja kovinskega kritja Narodne banke je določena na ta način, da mora biti najmanj 50 odstotkov v obtoku se nahajajočih bankovcev kritih s kovino. Razmerje med kovinsko zalogo in med bankovci znaša sedaj, ko so poslali onih 7 milijonov proč, še zmeraj 67.3%. Torej je razmerje prav ugodno, boljše kot skoraj povsod drugod. Ker se stanje drobiža pri Narodni banki po novem letu ni spremenilo, je padel skupni kovinski zaklad Narodne banke vsled pošiljke v Anglijo od ca 227 na ca 220 milijonov kron; vštete so tu notri zlate zaloge pri švedski Državni banki, pri Norveški banki in pri Nemški Državni banki.

Carina.

Carinski prejemki v prvi desetini meseca januarja t. l. V prvi desetini meseca januarja t. l. so pobrale na carini centralne carinske blagajne sledeče vsote: Beograd 6.364.204 Din, Zagreb 7 milijonov 824.624 Din, Novi Sad 4.074.308 dinarjev, Ljubljana 5.436.315 Din, Dubrovnik 2.423.050 Din, Skopje 1.475.009 dinarjev in Split 896.007 Din, skupaj 28 milijonov 493.517 Din. Od 1. aprila 1926 do 10. januarja 1927 so znašali carinski prejemki 1339 milijonov dinarjev napram 1283 milijonom dinarjev po proračunu 1926/1927, kolikor odpade na navedeni čas. V isti dobi prejšnjega leta, to je od 1. aprila 1925 do 10. januarja 1926 so znašali celokupni carinski prejemki 1427 milijonov dinarjev ali 114 milijonov dinarjev več, nego se je donos za to dobo predvideval.

Davki in takse.

Trošarina za navadno vino v Sloveniji. V letu 1926 se je v Sloveniji zatrosarini- lo okoli 33 milijonov litrov navadnega vina, napram okoli 31 milijonom v letu 1925.

Promet.

Nova zrakoplovna proga Rim—Benetke—Dunaj. S 1. februarjem t. l. bo pričela oskrbovati promet nova zrakoplovna proga in sicer Rim—Benetke—Dunaj.

Urnik nove zračne proge sicer ni še določen, vsekakor pa se predvideva, da bodo letala odhajala iz Rima ob 9. uri jutraj z letališča Cento Celle pri Rimu. Prihajala bodo v Benetke ob 11.30, odtod pa se bo pot nadaljevala ob 12.30. Na Dunaj bodo letala prispela ob 15.30.

RAZNO.

Jugoslavija in Bolgarija. Bolgarska javnost in zlasti bolgarski politiki se zopet živahno zanimajo za zblizanje z Jugoslavijo. »Zname«, čije vodja je bivši ministrski predsednik Malinov, je pričel te dni članek, v katerem pravi, da je sedaj postalo tudi Beogradu jasno, da obstojajo kljub vsemu kar loči balkanske narode in Jugoslavane, elementi, ki jih trajno spajajo. »Jugoslavija čuti potrebo solidarnosti na Balkanu posebno močno od časa, odkar se je počelo govoriti o Behlenovem potovanju v Rim. Misel po zblizanju in eventuelni združitvi Jugoslovenov z Bolgarijo se zopet pojavlja. Danes je aktiviteta popolnoma druga in je drugo tudi razmerje sil. Bolgarska javnost je doživela v minulih 10 letih mnogo razočaranj.« Nadalje pravi članek, da velika misel po zblizanju ne sme služiti političnim in narodnim ciljem ter da mora biti neodvisna od časa in vseh osebnosti. Zblizanje obeh bratskih narodov je vprašanje takta in časa. Časopis povdarja, da mora politika reda in zakonitosti priti do veljave in da se mora obstoj različnih narodnosti priznavati. Mišljena je tu, pravi list, Makedonija. »Zname« zaključuje z vprašanjem, zakaj meče Beograd krivdo nemirov v Makedoniji vedno le na malo, neoboroženo Bolgarijo.

Nekoliko števk o produkciji knjig na Češkoslovaškem v letu 1926. Po sedaj ugotovljenih podatkih je proizvodnja knjig na Češkoslovaškem v letu 1926. nekoliko padla napram letu 1925. Skupno je bilo izdanih 4721 publikacij napram 4820 publikacijam v letu 1925; glavni odstotek pada na lepo književnost (1093 izvodov). Med znanstvenimi knjigami so na prvem mestu pravni spisi (310 izvodov); nato sledijo zgodovinski in zemljepisni spisi (280 izv.) in končno spisi o narodnem gospodarstvu. Prevodov je bilo vsega skupaj 752, od teh je 249 iz francoščine in 220 iz angleščine; prevodov iz nemščine je bilo 61. Iz slovanskih jezikov je bilo prevedenih 149 del, in sicer 100 iz ruskega, 30 iz poljskega, 13 iz srbohrvatskega, 5 iz slovenskega in eden iz ukrajinskega jezika. Skoro polovico teh prevodov spada k lepi književnosti. Zanimivo je število prevodov iz angleščine. Na prvem mestu stoji ameriška beletristika, ki je v zadnjem času našla na Češkoslovaškem zelo ugodna tla. Glavni dobavitelji tujih knjig sta Nemčija in Avstrija, ki dobavljata Češkoslovaški 90% vse uvožene literature. Iz Češkoslovaške se knjige izvažajo predvsem v severno Ameriko, in sicer v Združene države.

LISTEK.

Dragan Miličević:

Vpliv vasi na gospodarsko življenje mest v Južni Srbiji.*

Kakšen in kolik je vpliv sela na gospodarsko življenje v Južni Srbiji? Pri poskusu, da odgovorimo na to vprašanje, se predvsem odrekamo vsaki težnji, dati svojim izvajanjem in zaključkom strogo poučen značaj. Za tako delo manjka najbistvenejši pripomoček: zanesljiva in izobna statistika. Vendar smatramo, da ta nedostatek ne more in ne sme biti ovira, da bi se naši širši javnosti ne pokazalo gotovih prednosti javnih pokretov, ki se razvijajo z res neverjetno brzino v vseh naselbinah Južne Srbije.

Vojne za osvobodjenje in ujedinjenje izžvale so mnoge globoke izpremembe v vseh panogah javnega življenja in v vseh krajih naše mlade države. Ne bo pretirano, če se reče, da prihaja po obsegu, globokini in jakosti teh izprememb Južna Srbija na prvo mesto. Radi tega postaja tudi vpliv njenih seljaških na-

selbin na gospodarsko življenje v mestih, če ne po bistvu, pa vsaj po obliki, drugačen, nego je oni v ostalih delih naše kraljevine.

V svrhu razumevanja in ugotovitev, koliko je selo učinkovalo in kako isto še danes učinkuje na gospodarsko delo mestnih naselbin Južne Srbije, treba je predočiti četudi le v kratkih potezah, sliko južno-srbskih mest in glavnih prednosti njihovega ekonomsko-socialnega ustroja za časa osvobodjenja od Turkov. Na ta način mislimo, da bomo bolje in močnejše osvetlili nekoliko današnjih problemov narodnega gospodarstva te pokrajine.

Začetkom 1. 1913. so vsa mesta Južne Srbije napravljala vtis orientalskih mest. Razen Bitolja in enega dela Skoplja so si bila vsa ostala mesta glede tipa hiš, trgovskih in obrtnih lokalov, ulic, trgovin, prometa po ulicah jako slična. Tujec, kojemu ni bil znan notranji socialni ustroj in narodno-plemenska razlika mestnega prebivalstva, je prišel neposredno do zaključka, da so južno-srbska večja in manjša mesta popolnoma turške naselbine z enim delom neznatne krščanske in muslimanske manjšine. V bistvu ta vtis ni bil neosnovan. Mestno prebivalstvo se je moglo v glavnem deliti v dve skupini: muslimane in kristjane. Prvi so skoro vedno in gotovo povsod bili v večini. Drugi kot manjšina so bili

mного manj opaženi. Muslimani pa niso samo po številu prednjačili. Njihova premoč v mestnem življenju je izvirala tudi iz dejstva, da so predstavljali državotvorno in versko oporo otomanskega režima tudi po materialnem bogastvu. Oni so bili med največjimi posestniki nepremičnin v mestu.

Kako pa je prišlo do tega, da so stara srbska mesta postala pretežno muslimanske naselbine? povpraša morda kdo. Ker v trenutku, ko se je oboroženi srbski narod podal preko graničarske meje, da osveti Kosovo in carstvo, večina ma ni imel jasne predstave o tem, kaj bo našel v kraljevskih, carskih, patriaršskih in vojvodskih prestolnicah iz klasične dobe svoje zgodovine.

Medtem je bila muslimanska večina tu v mestih kot posledica nekaterih zgodovinskih in političnih vzrokov. Najvažnejši so bili naslednji:

1. V onih krajih otomanskega cesarstva, kjer nasilno islamiziranje in prisiljevanje muslimanskega življa ni moglo uničiti srbskega in krščanskega življa in ga pretvoriti v manjšino, kakor na primer v današnji Južni Srbiji, so postala mesta kot sedež turških državnih oblasti in vojaških posadk središča muslimanskega življenja. Tu so se čutili muslimani najvarnejše. Pod okriljem oblasti in vojske so zbirali materialno last-

nino in dostikrat so pod tem okriljem razvijali nasilniške zahteve napram krščanski okolici v mestnem rajonu in izven njega. Zlasti po neuspešnih vojnah proti Srbiji, Črni gori, Rusiji in Grčiji se je pri muslimanih bolj vzbudil verski nagon in kristjani, ki so jim bili najbližji, so bili žrtve osvete ali plen islamiziranja. Radi vsega tega so se kristjani vedno manj in redkeje naseljevali v mestih. V kolikor so pa to vendarle storili, niso nikdar v razmahu svojega gospodarskega dela prišli v prve vrste.

2. Po izročitvi mest knezu Mihajlu, po osvobodilnih vojnah Srbije in Črne gore 1. 1878./79. in slednjic od početka okupacije Bosne in Hercegovine od strani Avstro-Ogrske, pobegnili so veliko število muslimanov iz osvobojenih in okupiranih oblasti iz mest in vasi v ostale dele otomanskega cesarstva. Na ta način so dobila vsa mesta sedanje Južne Srbije takozvane »muhadžerske mehale«, odnosno nova predmestja, v katerih so se naselili begunci in tako povečali procent muslimanskega prebivalstva. Zategadelj so se nekaj obmejna mesta kakor Plevlje, Novi Pazar, Kosovska Mitrovica, Priština, Kumanovo, Peč, Džakovica in Prizren pred osvobodilnimi vojnami smatrala od strani naših uradnih krogov kot naselbine z malimi oazami plemensko in narodno zavestnega življa. (Dalje prih.)

* Razprava, ki je za pojmovanje razmer v Južni Srbiji tudi za nas interesantna, je bila priobčena v »Savremeni Opštini«.

Italijanska gospodarska propaganda v inozemstvu. Za realizacijo svojega velikega gospodarskega programa, uporablja fašistični režim v Jugoslaviji vsa razpoložljiva sredstva, posluhujoč se pri tem tako državnih, kakor tudi partijskih organov in ustanov. Gen. sekretariat fašistične partije je poslal fašističnim organizacijam v inozemstvu, ki so zelo številne, okrožnico, v kateri zahteva, da se zberejo in organizirajo vse italijanske sile v svrhu podpore pri veliki gospodarski bitki, koje je začela fašistična vlada. V te svrhe je pri vseh fašističnih organizacijah v inozemstvu ustvariti poseben odbor pod predsedništvom diplomatskega ali konzularnega zastopnika, v katerem naj bi bili zastopniki italijanske kolonije, italijanskih društev, bank itd. Delovanje tega komiteta naj bi bilo dvojno: moralno in praktično. Moralno akcijo naj bi razvijal komitet petom izdajanja raznih publikacij, potem organizacije konferenc in z objavljanjem člankov v svrhu pobujanja protifašistiške propagande v inozemstvu. Praktična akcija pa naj bi obstojala v tem, da bi se pritiskalo na Italijane v inozemstvu, da nakupujejo in vporabljajo samo italijanske produkte ter da bi v tem smislu vplivali tudi na druge. Vsaki komitet mora sestaviti seznam italijanskih proizvodov, koji se nahajajo na dotičnem trgu, in trgovin, pri katerih se prodajajo ti proizvodi. Ta lista se bo vročila vsakemu članu italijanske kolonije na dotičnem mestu in vsakdo bo primoran, da po listi kupuje svoje dnevne potrebščine. Odbori se bodo obveščali tudi o vsaki novi emisiji industrijskih, trgovskih in drugih gospodarskih papirjev v Italiji z namenom, da bi tudi emigranti investirali svoj denar v take papirje.

Borza dela v Mariboru. Od 23. do 30. januarja je pri borzi dela v Mariboru iskalo dela 66 moških in 52 ženskih, t. j. 118 oseb, 64 osebam, in sicer 22 moškim in 42 ženskim je bilo delo ponujeno; delo je dobilo 19 moških in 20 ženskih, t. j.

39 oseb, odpadlo jih je 13 (11 moških in 2 ženski); odpotovalo jih je pa 29 oseb (21 moških, 8 žensk).

Pri mariborski borzi dela dobijo delo: 26 viničarjev, 16 majarjev, 11 hlapcev, 2 žaglarja, 1 klepar, 1 delovodja kemične stroke, 1 vajenec trgovske stroke, 6 vajencev (ključavničarske, pekarske, mlinarske in predilniške obrti), 14 kmečkih dekel, 3 sebarice, 9 kuharic, 7 služkinj, 4 pletilke, 2 gospodinj, 1 vzgojiteljica, 2 varuški, 2 gostilniški kuharici, 3 postrežnice, 1 perica, 1 podnatarica, 1 šiviljska vajenka.

Ameriško brodovje. Pisali smo svoj čas, da hoče ameriški mornariški urad (Shipping Board) prodati United States Lines (line = lajn = črta, proga); res jih je ponudil v prodajo, pa so se vse došle ponudbe izkazale kot pomanjkljive. Zato je urad sklenil, da bo črte (lines je množina od line) v državni režiji vodil naprej. Urad hoče poškodovane ladje popraviti in brodovje modernizirati in povečati; morda bodo dali graditi celo dve ladji tipa Leviathan; to je največji doseženi tip, oni tip, ki so ga pred vojno predstavljali Nemci v Imperatorju, Bismarcku in Vaterlandu, 50.000 do 60.000 brutoregisterov. Ameriško trgovsko ubrodovje je mlado, je nastalo med vojsko in po vojski, je bilo na hitro zgrajeno, zato nič kaj posebno solidno. In ko se je pojavilo po vojski zopet staro dobro evropsko trgovsko brodovje, za ameriško kmalu ni bilo posla več, in so nastala zato stremiljenja po prodaji. »Trgovski list« je o tem že večkrat poročal. Morda bo sedaj bolje, ko bodo Amerikanci brodovje modernizirali.

TRŽNA POROČILA.

Tržne cene v Ljubljani, dne 28. januarja 1927. Kilogram govejega mesa Din 15 do 18, telečjega 17 do 20, prašičjega 19 do 22,50, slanina 18 do 19, ribe in sala 20, maslo 23 do 25, šunka 30 do 35,

prekajenega mesa 25 do 30, koštrunovega 13 do 14, jagnetine 20, konjskega 6 do 8, svežih kranjskih klobas 25, pol prekajenih 32 do 35, suhih 50. Kokoš 25 do 30, petelin 25 do 35, domači zajec 15 do 20, divji zajec 65, kg srne 20 do 30. Liter mleka 2.50 do 3, kg masla 55, masla 44, eno jajce 1.50 do 1.75. Kilogram črnega in rženega kruha 5, belega 6. Kilogram jabolk 6 do 10, ena pomaranča 1.50 do 2, kg moke štev. »0« 5.50 do 5.75, kaše 6, ješprenja 7, ješprenčka 10 do 13, koruzne moke 3.50 do 4, koruznega zdroba 4, pšeničnega zdroba 7, ajdove moke 7 do 9, ržene moke 4.50, q premoga 42, m³ trdih drv 150, mehkih 75, q sena 75 do 100, slame 50. Kilogram iriške ajerce 20, endivije 16, motovilca 40, radiča 14 do 16, zelja 6 do 7, kislega zelja 3.50, ohrovt 6 do 7, karfiol 10 do 12, kolerab podzemljic 1.50, špinate 20, čebule 4 do 5, česna 8 do 10, krompirja 1.50 do 2, repe 1.50, kisle repe 2.50 do 3, korenja 1.50 do 8, peteršilja 8, ena artičoka 3.

Mariborski trg, dne 29. januarja 1927. Slaninarjev je bilo 74 na trgu, ki so pripeljali okoli 300 zaklanih svinj na trg ter so prodajali meso in slanino kakor po navadi Din 10.50 do 25 za kg na drobno, oziroma po 14 do 17 Din na debelo. Pri domačih mesarjih so bile cene tudi neizpremenjene. Perutnine in drugih domačih živali je bilo okoli 600 komadov. Cene so bile piščancem 15 do 30, kokošem 35 do 60, racam in gosam 40 do 80, puranom 60 do 125 Din, domačim zajcem 8 do 25 Din komad. Krompir, zelenjava, druga živila, sadje cvetlice. Krompirja je bilo 11 voz, ki se je prodajal po 6 do 7.50 Din mernik (7 1/2 kg) oziroma Din 1.75 do 2.25 kg, solata endivija 2 do 4, karfiol 3 do 12, ohrovt 1 do 1.50 Din, artičoka 4 Din komad, kislota zelje 3 do 4, kislota repa 2 do 3, česen 15 do 18, čebula 5 do 8 Din kg, oziroma čebula 5 do 7, česen 6 do 10 Din venec, maslo 44 do 46, kuhano 46 do 48, čajno 50 do 65 Din, med 25 do 30 Din kg, mle-

ko 2.50 do 3, maslino olje 26 do 36, bučno olje 20 do 24 Din, smetana 12 do 14 Din liter. Sveže zelje 3.50 do 5, repa 2, korenje 4 Din kg. Sadje: jabolka 4 do 6, hruške 6 do 12 Din kg, orehi 10, luščeni 32 do 35, datelji 24 do 35 Din kg. Cvetlice 1 do 6, z lonci vred 15 do 50 Din komad, smrekove vejice po velikosti 1 do 3 Din komad. Loučena in lesena roba 1 do 80 Din komad, brezove metle 2.25 do 6, slamnice 7 do 10, jerbasi, košare 6 do 25 Din komad.

Seno in slama na mariborskem trgu. V sredo 26. januarja je bilo 8 voz sena, 3 vozovi slame, v soboto 29. januarja pa 27 voz sena in 9 voz slame na trgu. Cene so bile senu 70 do 100, slami pa 45 do 65 Din za 100 kg.

DOBAVA, PRODAJA.

Dobave. Direkcija državnih železnic v Ljubljani sprejema do 8. februarja t. l. ponudbe za dobavo 500 kg firneža, za dobavo 900 signalnih šip raznih barv, za dobavo 500 kg grafitu ter za dobavo 10 ton kovaškega premoga. Predmetni pogoji so na vpogled pri ekonomskem oddelku te direkcije. — Vršile se bodo naslednje ofertalne licitacije: Dne 29. januarja t. l. pri intendanturi komande Savske Divizijske oblasti v Zagrebu glede dobave 150.000 kg ovsa. — Dne 16. februarja t. l. pri direkciji državnih železnic v Sarajevu glede oddaje vezanja knjig. Dne 21. februarja t. l. pri komandi mariborskega vojnega okroga v Mariboru in pri komandi mesta v Ptuj, dne 22. februarja t. l. pri komandi celjskega okroga v Celju in pri komandi mesta v Slovenski Bistrici, dne 23. februarja t. l. pa pri intendanturi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani glede dobave mesa za čas od 1. aprila do konca septembra t. l. — Dne 22. februarja t. l. pri direkciji državnih železnic v Subotici glede dobave sanitetnega materiala.

Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani interesantom na vpogled.

Najboljši šivalni stroj in kolo
je edino le

za dom, obrt in industrijo
v vseh opravkih.

Istotam pletilni stroj DUBIED

Punk v vezanju brazilec.

Večletnagarancija

Delavnica za popravila.

Make cono, tudi na obroko.

Josip Petelinc

Ljubljana

glav. Prešernovega spomenika.

Velet trgovina

A. SARABON

v Ljubljani

priporoča

špecerijsko
blago

raznovrstno žganje,
moko in deželne pri-
delke. - Raznovrstno
rudninsko vodo.

Lastna pražarna za ka-
vo in mlin za dišave z
električnim obratom.
Ceniki na razpolago!

Prometni zavod za premog d. d.
Ljubljana

prodaja po najugodnejših cenah in samo na debelo

PREMOG, domači in inozemski za domačo
kurjavo in industrijske svrhe

KOVAŠKI PREMOG vseh
vrst

KOKS, livarniški, plav-
žarski in plinski BRIKETE

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani

Miklošičeva cesta 15/1.

INSERTIRAJTE V TRGOVSKEM LISTU!

Velet trgovina

kolonijalne in
špecerijske robe

Ivan Jelačin

Ljubljana

Zaloga

sveže praženo
kave, mletih dišav
in rudninske vode

Točna in solidna
postrežba!

Zahtevajte cenik!

Naročajte in
širite povsod
TRGOVSKI
— LIST! —

TRIKO-PERILLO
za majice, kose in otroke,
vse vrste rokavice,
srajice, dolga rokava, nahrbtni-
ki za letenje in lov, dežniki,
šolke, kape, karte, palice, vilo, soli,
sveče, potrebščine za šivilje,
krojače, čevljarje, brivce
edino le pri trdki

Josip Petelinc

Ljubljana

glav. Prešernovega spomenika.

Na voljo in malo!

VINOCE

kovarna

vinskega kisa, d. z o. z., Ljubljana
nudi

najfinejši in najokusnejši
namizni kis iz pristnega
vina.

Zahtevajte ponudbo!

Tehnično in higijenično najmoder-
neje urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta 1a, II. nadstr.

TISKARNA MERKUR

Trgovsko-industrijska d. d.

Ljubljana

Simon Gregorčičeva
ulica št. 13

Telefon št. 552

Račun pri pošt. ček. zav. št. 13.108

Se priporoča za
vsa v tiskarsko
stroko spadajoča
dela. Tiska vse
tiskovine za trgo-
vino, industrijo in
urade; časopise,
knjige, koledarje,
letake, posebnice
i. t. d. i. t. d.
Lastna knjigovoznica.